

Per un
sistema

HORIZZONTAL

de l'ART

Avui, encara que no m'ho acabi de creure, és el tret de sortida del Dia Internacional de l'Art, després del confinament i dos ajornaments de data. Li hem fet el salt, al 15 d'abril, en record del naixement de Leonardo da Vinci, però hem recuperat l'objectiu de tornar a activar la cultura per a tothom. Tot i ser un temps "estrany" el que vivim, m'ha permès fer una immersió vital en aquesta humanitat profunda que s'esvaeix per moltes bandes i necessitem recuperar. Només puc creure en l'art com a responsabilitat social, com a element viu de coneixement, com a acció i interpretació creativa, i en les plataformes, com Bòlit. Centre d'Art Contemporani, l'Ajuntament de Girona i Cultural Rizoma que, amb el suport dels Serveis Territorials de Cultura de la Generalitat de Catalunya a Girona, reivindiquen les condicions de possibilitat. Iniciatives horitzontals que integren recursos i sumen a través d'altres entitats, institucions, agents culturals, artistes de Girona i comarques, més una pluralitat d'espais. Agraeixo i admiro una actitud constructiva oposada al que veiem tantes vegades, quan els municipis només es preocupen de donar imatge fent un mal ús de la paraula "cultura".

Pregó del Dia Internacional de l'Art 2020
GLÒRIA BOSCH I MIR

BÒLIT
CENTRE D'ART
CONTEMPORANI
GIRONA

Ajuntament de Girona
Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

ACTIVITAT ORGANITZADA EN EL MARC DEL
DIA INTERNACIONAL DE L'ART

Finestra III (2015)

MARTA DESCAMPS

HORIZONTAL

No soc persona de grans paraules. El meu refugi és l'escriptura, l'observació, la investigació..., sempre dibuixant cercles de complicitats que, des de la perspectiva dels anys, connecten diferents moments viscuts i els donen sentit. L'elaboració d'aquest pregó és com un filat llarg i extens. A mesura que passaven els dies i les hores, es desfilava per tornar-se a filar de nou, com si fos una partitura inacabada a la qual sempre tornes. La primera vegada que vaig sentir que tot es desfeia, va ser amb motiu de la pandèmia, i la incertesa que tot prenia un altre rumb em va deixar per unes setmanes totalment òrfena de paraules. Res no tenia sentit. Caure en tòpics? En aquelles emocions disperses i caòtiques? Per què escriure? Volia sentir les paraules com un acompanyament, abocada a la lectura i als records, pensant en altres mons incerts, crítics, irònics, tantes vegades qüestionats per l'estimat Paco Torres Monsó a través del "nou ordre mundial". La seva finestra em va ensenyar moltes coses com, per exemple, capgirar els ordres imposats, avançant en un procés inacabat que, més enllà de les idees que volem expressar, serveix per generar-ne de noves; de la mateixa manera que una de les finestres obertes durant aquests mesos m'abocava a les peces infinites de l'escultor i gran pedagog Àngel Ferrant. Recordo, aquell "tot s'assembla a alguna cosa" i els objectes trobats. Dues finestres per a un assaig visual en el qual les idees es connecten entre relacions que generen altres respostes. I això és art.

La gent que creu sense saber i els que tenen clar que no ho volen saber és un exèrcit potent. I les xarxes en són un exemple. Mentre uns no són receptius als coneixements i als arguments, n'hi ha d'altres que no ho volen ser perquè tot està massa lluny dels seus interessos personals. L'únic que volen és marcar rutes de navegació, estandarditzar, monopolitzar, instrumentalitzar l'accés a una cultura lliure i —en definitiva— subvertir la realitat per confondre les autèntiques llibertats: un debat entre el "jo sé" i "tu no saps res". Per això he donat moltes voltes a la importància que tenen iniciatives com la d'avui, amb la capacitat constructiva que suposa des de la pluralitat i la multiplicació. Les exposicions són massa sovint sistemes acotats en ells mateixos, quan haurien de ser eines extensives que es poguessin desdoblir per créixer com a col·lectiu. No en un lloc concret sinó en molts altres espais: interiors i exteriors, com una cartografia immensa que construeix les seves bases en un espai fronterer, entre els marges inacabats de tants i tants processos que ens permeten estirar fils cap a altres possibilitats de ser, entre preguntes i connexions que ens transformen.

Si el paper de l'artista i de cadascun de nosaltres requereix aquest desplaçament cap als altres, el primer que cal fer és interrogar-nos sobre el sentit, la seva pèrdua, les incerteses...; crear connexions com una recerca inacabada del sentit, un contínuum inabastable per saber en quin punt tenim això que se'n diu "condició humana". Només tenim a mà l'experiència de viure entre parcialitats i fragilitats, fragments que estirem a cada pas per relacionar-nos, tot i que sovint se'ns desmunten davant del que ens toca viure. I em ve aquella imatge genial, gravada com si fos un tatuatge, d'Anna Blandiana: "Soc com un borrall de llana que existeix tan sols en la mesura en què és filat". Ara mateix vivim un trànsit incert en el qual estan en joc l'ètica i les llibertats. Tenim la necessitat vital de crear, d'expressar-nos i d'existir per ser expressats, de poetitzar cada gest, cada acció creadora, i alhora significar, reivindicar les condicions de la possibilitat, del joc interpretatiu. Som desdoblament constant i aquest desplegar-se com una polifonia de formes ve de molt lluny. No vull posar els meus referents i quedar-me curta. No vull tancar el discurs en uns noms, perquè tot el que ens queda a dins és un nos(altres) o l'altre en un mateix que esdevé multiplicitat de fragments i interpretacions.

Davant les fissures provocades al llarg del temps per les imposicions que no agraden d'una cultura dirigida i una obediència que ens situa sovint a la vora d'uns paràmetres inqüestionables, què ens queda si no molestar? Però per molestar cal saber construir i créixer amb subtilesa, saber com trobar la manera de teixir, potser com en aquella altra imatge profunda que ens assenyala Marina Garcés en el seu llibre sobre la Nova il·lustració radical (2017), la de les "teixidores insubmises" que, des de diferents llocs es dediquen a refer "els fils del temps i del món amb eines afinades i inesgotables", però aquí entra la creació i l'art que ens dona el toc d'alerta per tornar a construir sense caure en els mateixos errors. L'art és una via cap a la desobediència i no entén en direccions úniques.

Com aquest pregó ha nascut també en un moment de pèrdua, voldria recordar el meu professor de D'Anàlisi i crítica de l'obra d'art, Arnau Puig, una companyia enyorada pels molts moments compartits al llarg de la vida. Aquella sotragada imprevista que et ve pocs dies després d'haver estat amb ell, escoltant-lo en la seva darrera xerrada plena d'entusiasme, saviesa i esperit crític, amb aquell somriure entremaliat, aixecant les mans amb aquell gest que, després de donar voltes, es llençava com un dard afinat i intel·ligent. Ell, quan es referia al grup de Dau al Set, va destacar un verí que segueix, el que no permet avançar com voldríem i fa que molts projectes artístics es malmetin, i deia que ells, en el grup, havien passat "de la convergència de sensibilitat a la divergència" per entrar en competència els uns contra els altres. Negar el problema sempre és una via fàcil, però segueix viu perquè ningú busca les vies per solucionar-lo, i la paraula es converteix en pluja de mots aberrants, sense cap fonament, més enllà de manifestar l'egotisme d'una societat que no se'n pot estar. No caiguem en la ceguesa de la individualitat, perquè només podem avançar amb projectes comuns, amb la cooperació i l'empatia que tantes vegades es troba a faltar.

La competència és un dels perills en els quals es mou la societat i és una pèrdua important a l'hora de construir dins d'aquesta horitzontalitat tan necessària. Ja no estem per ordres piramidals ni per veure qui té més èxit o no. No podem perdre temps en frivoltats absurdes, entrar en competència amb els altres, fer curses per veure qui assoleix més protagonisme, sinó que hem d'esforçar-nos tots en fer una tasca integradora des de la diferència per créixer junts. Ara mateix, el món està esparracat entre crisis humanitàries, ecològiques i sanitàries, i el factor que ens divideix és el mateix que descrivia l'Arnau en aquells anys de repressió, el que ens separa és la divergència, el no ser capaços de posar-nos en el lloc dels altres i aprendre a escoltar. A canvi, molta gent perd un temps preciós que es dissol en el buit assenyalant amb el dit o imposant la pròpia veu com a única, de la mateixa manera que creix la gran indiferència cap a tantes coses que estan esborrant de soca-rel la paraula "humanitat". Esparracar i estripar els altres. Potser, com diu Antoni Llena, "la veritat de l'art és al cor i no pas al cap". On som? "Capgirats i plens d'incertesa", com ens diria Vicenç Altaió?

La meva CRIDA en aquest pregó és dir-vos: salvem l'art i pensem entre tots, com a estratègia, que som aquí per construir escenaris futurs, com ja s'està investigant des de fa anys. Un canvi de paradigma i un fora límits que ja comença a utilitzar altres eines per comunicar-se, però amb més desdoblements complementaris. Un futur en què l'art serà un gran laboratori universal d'experiències creatives, poètiques, educatives, ètiques, humanes..., comptant sempre amb el laboratori més íntim de l'artista filador de mons invisibles; unes plataformes i uns espais de reflexió on fer projectes decisius per canviar els models existents, obsolets dins d'un sistema fràgil que necessita cada vegada amb més força el contacte amb els altres, així com integrar-se en el teixit cultural, social i humà. Les necessitats creatives passen per explorar les diferents connexions, amplificar i multiplicar, integrant conceptes, recursos i disciplines. La gent ha d'entendre que l'art és de tots, que és un escenari vital amb interpretacions OBERTES, un estímul constant, una necessitat, un rescat i una provocació que ens fa resistents, amb unes obres que ens necessiten i demanen ser, però també són les preguntes que ens toquen com si fossin miralls, perquè a vegades l'emoció ens permet reconèixer la nostra pròpia llibertat, però d'altres pot coure en profunditat i ajudar-nos a transformar les pors, els codis arrelats... I oblideu això que l'art és una indústria cultural abocada a xifres de consum. No, no ho és, sinó més aviat una constel·lació infinita i invisible que ens reforça com a col·lectiu.

Glòria Bosch i Mir